

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 16. V Ljubljani, 31. avgusta 1910. Letnik XXVII.

Obseg: Nov posnemalnik. — Par besed v pomislek. — Kmetijska šola na Grmu. — Ktera gnojila dajmo ozimini? — Boj za svetlobo v gozdu. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Nov posnemalnik.

Znana tvrdka Ph. Mayfarth in dr. na Dunaju, II., Taborstrasse, 71., izdeluje sedaj novo vrsto mlečnih posnemalnikov, ki jih imenuje „Diabolo“ in so zelo poceni. Podoba 58. kaže ta novi posnemalnik.

Mi vršimo le svojo časninarsko dolžnost, če gospodarje opozorimo na to mlekarsko novost; ker pa nimamo svojih izkušenj in tudi o drugih doslej nismo čuli, objavimo tu popis omenjene tvrdke same, ne da bi prevzeli kakršnokoli odgovornost.

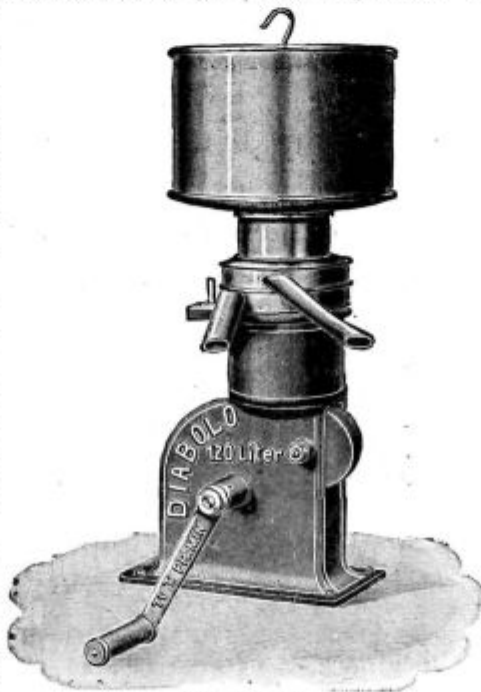
Tvrdka Ph. Mayfarth in dr. opisuje svoj novi mlečni posnemalnik „Diabolo“ takole:

„Najnovejši med posnemalniki je posnemalnik „Diabolo“. Posnemalnik so izza leta 1878., ko je bil iznajden, vedno zboljševali. Mnogi sedanji posnemalniki so tako popolni, da bi človek skoraj mislil, da boljših ni mogoče narediti. Vsi dosedanji posnemalniki pa imajo to napako, da so preveč sestavljeni in predragi. Da bi te nedostatke odpravile, so različne tvrdke novejši čas postavile na trg takozvane gospodinj-ske posnemalnike. Glede cene teh priprav se res ne more nič reči, toda smatrati se morajo bolj za igračo kakor za stroj. Ti gospodinj-ski posnemalniki posnemajo prav počasi (30—50 l) in nepopolno, tako, da je z gospodarskega stališča tudi ta nizka cena previsoka.

Posnemalnik „Diabolo“ je res trden, močan stroj, v vsakem oziru stroj prve vrste. Če se goni z navadno hitrostjo, posname 120 l na uro. Glede množine dela, lahke gonitve in čistega posnemanja je „Diabolo“ neprekošen. Posnemalnik „Diabolo“ zasluži največjo pozornost zaradi preproste sestave in velike trpežnosti. Nobenega drugega posnemalnika ni mogoče tako lahko razumeti in tako lahko rabiti. Celu poprave, ki so sčasoma potrebne, lahko zvrši posestnik sam.

Poleg drugega je glavna prednost tega stroja nizka cena. „Diabolo“ stane komaj pol toliko, kolikor drugi posnemalniki; tak, ki posname 120 l, stane 125 K. In vendar je narejen iz dobrih snovi, brez hibe in je bistroumno sestavljen. Le na ta način je bilo mogoče sestaviti boljši posnemalnik za izredno nizko ceno, da se je uporabil ves napredek moderne tehnike in so se upoštevale vse dragocene nove iznajdbe.“

Kdor želi o tem novem stroju kaj več izvedeti naj se obrne naravnost na gori omenjeno tvrdko.

Podoba 58.

Par besed v pomislek.

V deželi, kjer ne poznajo carin za uvažanje živil, to je na Angleškem, se s strahom opazuje, kako se vsak dan višajo cene mesu. To mora biti tam hudo, ker ljudje ne morejo kričati, češ, agrarci so krivi, da postaja vse

dražje, kajti tam ni niti agrarcev niti postav, ki bi jih bili izvojevali v svojem državnem zboru.

Kaj je torej torej tam vzrok draginji in kako jo bo mogoče ugnati? Vzrok draginji bo isti kakor pri nas: mnogo ljudi. Angleška je, kakor znano, pretežno industrijska država in nikakor ne more zadovoljiti s svojimi pridelki vseh želodcev, ki zlasti v njenih velikih mestih ponekod že precej glasno krulijo.

Njih kmetijstvo je postalo žrtva zlatega teleta; vse je hitelo tja, kjer se je moglo kopiciti zlato, in to vse na račun kmetijstva. Oni, ki so dali delati za se, ki so torej izrabljali moči z dežele, so toliko na dobrem, da vsaj za dogleden čas prenesejo visoke cene; toda večina, delavstvo, ki je prihrumelo v mesto za dobrim zaslužkom, bo prisiljeno vendar na vse zadnje iti tja, od koder je prišlo; razloček je le ta, da ta zemlja kaže sedaj, ko so se medtem kmetje poslovili, oziroma pregnali, povsem drug obraz, kakor takrat, ko so delavski sloji strmoglavili v mesto.

Če ljudje z dežele zapuščajo svojo rodno zemljo, nastaja iz tega naenkrat dvojna škoda: na eni strani kmetu primanjkuje delavskih moči, na drugi strani pa se poveča število užívalcev za one pridelke, ki so za njih pridelovanje ravno sami odtegnili po eno delavsko moč; to je tako naravno, kakor če iz ene skledice na tehtnici, ki stoji mirno — vodoravno, vzamemo utež in jo denemo k drugim v drugi skledici; če hočemo imeti sedaj ravnotežje (in če se človek, ki je šel v tvornico, v mesto, ne vrne), moramo sedaj tja djati dvakrat toliko teže. Če se pa pomisli na trume, ki romajo s kmetov v mesta, mora že samo iz tega vzroka postati nujna posledica draginja, da ne govorimo o drugih škodah.

Kakor vse (žal da samo dobro), tako se da tudi kmetijski stan laže uničiti, kakor zopet postaviti na noge; zadnje pa zopet menda nikjer ni kmalu tako težko, kakor ravno v tem slučaju; kajti laže nam je čakati na duševno hrano, kakor na telesno.

Na Angleškem bo torej zelo težko mogoče, da bi se cene živilom znižale, ker je bolj ali manj odvisno od uvoza; ta konjunktura pa se bode izrabila in izrabljala tako dolgo, dokler Angleži zopet ne začnejo resno misliti, da bi pomagali svojim pomendranim kmetiskim slojem, kajti nakopičenega zlata samega vendar ne morejo goltati. Sreča samo, da imajo tako dobro razvito brodogojstvo. Da ni tega, kako bi bilo danes tam?

Sicer pa nam je pomisliti, da je ladja na vodi delo človeških rok, torej nekaj, kar nima trpežnosti in tako stalne vrednosti kakor rodovitna in dobro obdelana posestva. Kako se bo torej pomagalo Angleški, je v bodoče zelo kočljivo vprašanje.

Naši kmetovalci pa naj bi čitali iz teh vrst neko svarilo. Napada se namreč dandanes naš kmet, kakor da bi bil on kriv draginje; napadajo se agrarci, da so zaprli meje za uvoz živine in mesa, in gotovi sloji zopet zahtevajo, da se odpro meje: posledica temu bi bila ta, da bi kmet pri vzgoji in reji živine ne prišel niti na svoj račun pri prodaji, in zraven tega preti še nevarnost, da se zanese kuga med našo živino, in oni, ki tarnajo, bi še vseeno ne dobivali cenejše hrane, ker so sredstva tako neprimerna in za stalno na noben način zdržljiva. Veliko vlogo pri tem kriku igrajo velikomestni mesarji, ki so vlekli do sedaj 56 do 120 odstotkov dobička, kakor priznavajo sami.

Previdnejši sloji so se zato začeli baviti s kmetijstvom, dobro vedoč, v katerem grmu tiči zajec, in ni dvoma, da je spoznanje od dne do dne jasnejše, da je treba zadostila življenskim potrebam iskati le v dobrem

in zdravem kmetijstvu. Ta zavest pa je potrebna tudi kmetijskim slojem, da se z združenimi močmi pogumno in uspešno bore in pomagajo boriti proti kaznim za grehe, ki so jih storili drugi. „Gospodarski Glasnik“.

Kmetijska šola na Grmu.

Z novourejeno kmetijsko šolo na Grmu so se strokovni izobrazbi naših kmetijskih mladeničev odprla vrata na stežaj. Sedaj se ne more nihče več izgovarjati, da se šola premalo ozira na potrebe raznih naših krajev. Pogoji šolanja se tako ugodni, da obiskujejo šolo lahko Dolenjci in Notranjci iz vinorodnih krajev, kakor tudi Gorenjci in drugi deželani iz živinorejskih in poljedelskih krajev. Za vse je skrbjeno. Za kmetijske sinove iz vinorodnih krajev se je vpeljala letna šola, za vse druge pa zimska šola, tako da ustrega s to svojo uredbo vsem potrebam kranjskih gospodarjev.

Najvažnejši korak za napredek strokovne izobrazbe našega ljudstva se je napravil stem, da se je vpeljala zimska šola.

Veliko kmetijskih mladeničev, ki so pouka nujno potrebni, pohaja pozimi doma. Koliko zlatega časa se izgubi stem za stanovsko izobrazbo! Vsem tem mladeničem je treba strokovnega pouka, da se pripravijo za svoj poklic. Vsem tem se nudi sedaj na Grmu zlata prilika, da se praktično izučijo v živinoreji, v prasičereji, v mlekarstvu, v porabi in pripravi raznih krmil, v ravnanju z gnojem, v napravi gnojišč, v porabi umetnih gnojil, v zboljšanju hlevov, v perutninarstvu itd. itd. Saj je zimski čas najugodnejši čas, da se učenci praktično vadijo v vseh teh stvareh.

Kmetijska šola na Grmu bi morala biti odslej polna zimskih učencev in samih sinov, ki so namenjeni za dom. Prednosti zimskega šolanja so namreč dandanes tako velike, da bi jih ne smel prezreti noben gospodar, komur je količkaj na tem, da se sin nekoliko bolj izuči in bolj pripravi za kmetijski stan, kakor se je sam pripravil. Ne le da traja ta pouk pozimi, torej v času, ko je najlepša prilika za pouk kmetijske mladine in ko se kmetijski sin najlaže odtrga od domačega dela, ampak zimska šola je tudi najcenejša. Zimska šola traja dve zimi po pet mesecev, od novembra do konca marca, skupaj torej 10 mesecev. Če ima pa mladenič zadosti predizobrazbe, se lahko sprejme v drugi tečaj zimske šole, tako da traja ves pouk le pet mesecev.

Velika ugodnost je pa tudi to, da je za obisk te šole določenih 20 štipendij po 150 K za tečaj.

Vpeljala se je pa tudi letna šola stem namenom, da se učenci praktično poučujejo posebno v obdelovanju vinogradov, v kletarstvu, v sadjarstvu in v porabi sadja. Ta letna šola se prične tudi v mesecem novembrom in obstoji iz dveh tečajev, iz zimskega in poletnega. Zimski tečaj trpi do konca marca (kakor zimska šola), poletni tečaj pa traja od aprila do konca oktobra z enomesečnimi počitnicami meseca julija, tako da traja letna šola vsega skupaj enajst mesecev. Ta šola je namenjena za sinove iz vinorodnih krajev naše dežele. Njena ugodnost se kaže tudi v tem, da trpi samo eno leto in da so stroški šolanja vsled tega izdatno nižji. Ker traja samo eno leto, se naši posestniki veliko laže odločijo poslati svojega sina v njo, kakor prej, ko je trpela dve leti.

Kdor bi pa hotel svojega sina, ki ga je vpisal v letno šolo, izobraziti tudi še v praktični živinoreji v mlekarstvu, v prasičereji, v travništvu itd., ga lahko vpiše še v drugi tečaj zimske šole, da se tam pouči še v teh predmetih. Tako ostane sin poldrugo leto na

kmetijski šoli in dovrši pouk v vseh potrebnih kmetijskih strokah. Tudi za to šolo je ustanovljenih 10 štipendij, ki znašajo po 300 K na leto.

Kdor ima ukaželjnega sina, ki ga je namenil za dom in ga želi šolati na Grmu, naj se oglasi in naj priloži prošnji rojstni list, zadnje šolsko spričevalo, zdravniško spričevalo, spričevalo o lepem vedenju in izjavo, da se starši zavežejo plačevati stroške šolanja. Za štipendije je treba prositi do 15. septembra t. l.

Ktera gnojila dajmo ozimini?

Zopet se bliža čas setve in skrbeti je treba, da prihodnje leto ne bo manjkalo kruha. Ta je podlaga človeški hrani. Kako je hudo, kjer ni kruha, ve le oni, ki je to že skusil. Torej bodi naša največja skrb, da ne bomo sami vzrok, če nam naša žitna polja ne rodijo obilnega sadu. Da setev, oranje in ves naš trud ne bo zastonj, je treba v prvi vrsti skrbeti, da dobi polje izdatne hrane, kajti tudi zemlja ne more vedno le dajati, ampak se mora tudi zalagati z zakladi, da daje obilne obresti.

Vsakemu kmetovalcu je znano, da zahteva pšenica zelo dobro zemljo, dočim je rež glede zemlje bolj skromna; da je pa treba obema rastlinama tudi gnojiti, menda ne bo nikdo zanikaval. Ozimini se navadno gnoji z domačim ali hlevskim gnojem; toda s tem gnojenjem se ne spravi v zemljo nikdar toliko hranilnih snovi, kolikor jih ena žetev vzame iz zemlje. Če se pomisli, da je v 1000 kg dobrega hlevskega gnoja le približno 4—6 kg kalija, 2—3 kg fosforove kisline in 4—5 kg dušika, bi se morala spraviti na njivo ogromna množina hlevskega gnoja, da bi zadoščal popolni potrebi zemlje. Že samega kalija porabi ozimina na 1 hektarju zemlje kakih 40 kg, potem še približno isto množino fosforove kisline in dušika.

Ker hlevskega gnoja nima nikdo v preobilni množini na razpolago, nam bodo torej umetna gnojila prav dobrodošlo nadomestilo in vrh tega si še prihranimo z umetnim gnojenjem mnogo dela in truda. Za hektar (= 1²/₄ orala) je treba:

100—150 kg 40 % kalijeve soli,
400—500 „ Tomasove žlindre in
100—150 „ amonijevega sulfata.

S tem gnojenjem dobi zemlja 40—60 kg kalija, 64—82 kg fosforove kisline in 20—30 kg dušika. Sedaj lahko vsak sam preračuni, koliko hlevskega gnoja bi potreboval, če bi hotel z njim spraviti ono množino hranilnih snovi v zemljo.

Glede porabe gnojil je treba tole pomniti: Strogo se mora na to paziti, da se amonijev sulfat ne potrosi pomešan s Tomasovo žlindro. Pač pa naj se pomeša kalijeve sol s Tomasovo žlindro. Najbolje je to zmes približno 14 dni pred setvijo podorati. Čez 14 dni, kratko pred setvijo, se potrosi potem amonijev sulfat, in sicer le četrtnina ali tretjina potrebne množine. Ostali del se potrosi prihodnjo pomlad po vrhu. Če je pa kdo gnojenje pred setvijo zamudil, lahko to zamudo še jeseni popravi, in sicer na ta način, da potrese vsa gnojila po vrhu, tudi če so setve že ozelenele. Tudi v tem slučaju se potrosi najprej kalijeve sol s Tomasovo žlindro, čez 14 dni pa del amonijevega sulfata.

Če se opusti pri gnojenju le eno zgoraj navedenih gnojil, tedaj gnojenje ni popolno ter ne more prinesiti pravega uspeha, ker hrana rastlin ni bila popolna. Kdor bo gnojil tako, kakor je zgoraj navedeno, je lahko dobička gotov, če ga vremenski vplivi ne onemogočijo. Zoper naravo se pa človeška moč ne more bojevati.

Boj za svetlobo v gozdu.

Nobena stvar ne vpliva tako mogočno na človeka, hodečega po gozdu, kakor njegova tajinstvena mračnost. Gozd popije domala solčno svetlobo. V njem vlada tisto stanje, ki si ga občutil pri obisku gotske prestolnice; mirno, vzvišeno ti je postalo pri srcu in zaželel si peruti ali pa zboljšane letalnega stroja, da bi se dvignil v višave.

Pa ne gozd, marveč ljudje smo si izposodili od gozda kvišku kipeče oblike gotskega sloga in prenesli v mesta posnetke gozda: svete logove ravnih debel in bukovih utic kot vitke stebre in mrežaste oboke, orjaške jelke kot špičaste nebokipeče stolpiče in stotine gozdnega cvetja kot okrasje iz kamenja, ki ovija ostale ude umetnega gozda, bodisi kot bršljan ali vinska trta v notranjosti cerkve, ali kot križne rože na stolpičih. Pri vstopu v tako svetišče preneha vsak ropot, svetloba pa se lomi v pisanih žarkih. Domišljija si poigrava s temnimi sencami in glavni učinek gotike ima za podlago porabo polmraka v umetnosti.

Ravno to velja za gozd. Skrivnost gozda je skrivnost svetlobe. Čudovita menjava svetlobe in senc nikakor ni slučaj, in novejša znanost je odkrila v zakonih svetlobe za čudo mnogo skrivnosti. Da se prepričaš o tem, pojdi le v naraven gozd, a ne v umetno nasajene drevorede, ki jim pravijo gozdarji „izvrstno oskrbovani gozdovi“ in ki sicer ne odgovarjajo prvotni naravi, kakršnih bi si pa iz gospodarskega stališča želeli vendar nekoliko več, kakor jih imamo v deželi.

Naraven gozd je mešan gozd. Ni treba, da bi moral biti ravno kak ameriški pragozd, a biti mora kosec zemlje, kjer more poganjati drevje prosto po svojih večnih postavah.

Taki gozdovi se razprostirajo še povsodi po Slovenskem, izvzemši žalostne izjeme, kjer je tuja lakomnost in domača brezglavost oropala deželo najlepšega krasu in varstva, notranjski Kras. — Pač prevladuje više gori jelov les, tu in tam po volji človeka tudi smreka, hrast ali bukev, zlasti če lega, prst ali druge krajevne razmere otežujejo tekmovalni boj nekterim drevesnim vrstam; toda to so le izjeme, omejene na manjše prostore. Praviloma pa tekmuje med seboj v slovenskem gozdu vedno po več mogotcev. Bukev prebiva bolj ob senčnih pobočjih, smreka in jelka zaljšata ponosno robate višine, hrast senči s krivenčastim vejjem prijazno dolino, borovec je prijatelj peščenega sveta, kjer pa puščajo prostorček drugi, močnejši, tam se potisne v nastale vrzeli ob vodi črna topol, vrba in jelša; tam gruča lipovega drevja, tu tempeljsko stebriče deviških brez, med dvema gričema se mogočno šopiri gorski javor, v prostornih kotlinah gabrovje in razno redkejše drevje, ki ga večina ljudi, ki hodijo mimo, pozna le po imenu, ne da bi vedela ločiti vrsto od vrste: brest, jeseni, trepetlike, javorji, divje sadno drevje.

Če se, cenjeni bralec, pritožuješ včasih nad robatostjo svojega življenjskega pota, potem te prosim, zmisli se nekoliko na svoje neme znanke v gozdu. Ti ne poznajo dedinskih pravic in dedščine; starši jim pač zapustijo najpotrebnejše orožje za boj na svetu, toda ogladiti pot svojim potomcem, tega ne umejo. Krilca dobo drevesce v zibel, ko stopa na ta svet — spomni se le na javorjevo ali jelovo seme — s temi perotkami lahko potuje v sosednjo deželo, kar pomenja v rastlinskem jeziku toliko, kakor par sto metrov naprej — to je pa tudi vse.

Dan na dan poginjajo v gozdu tisoči drevesnih otrok, ker si ne morejo pomagati. Malo seme je kakor zrakoplov, ki se ne da voditi na potu. Ko poneha piš, ki ga je nosil, pade enostavno na tla, saj se Zeppelinu in drugovom tudi ni dosti bolje godilo. Na slepo srečo začne kaliti. Ko bi se zavedal drobnih kalček svojega položaja, zona bi ga oblivala ob rojstvu. Zaupljivo pokuka brstič, ki bi se iz njega imelo razviti listje in stebelce, iz zemlje — oj nesreča! — prvi pozdrav za rojstni dan je mrka noč, globoka gozdna senca. Dolg je spomladanski dan in že se nagiba, a ni še zadel našega deteta niti en solčni žarek, ki brez njih živeti ne more. Le slučaj je, če kali seme gozdnega drevesa na svetlem prostoru; tako seme je izvoljenec izmed desetih, da, izmed stotin svojih vrstnikov, ki se mučijo nekaj tednov kot napol negodne stvarce, da dosežejo kljub vsemu gladovanju svetlobe svojo srečo — beli dan življenja — ki pa skoraj nato izdihnejo same oslabeledi.

Komur stoje ob zibeli srečne bele žene, ta zraste kvišku v lepo, tenko drevesce. Toda kocka usode tudi zanj še ni padla. Kolikokrat se zgodi, da je bil prostorček ravno dovolj svetel, da je moglo seme vzkaliti — zdaj pa, ko razprostira na vse vetrove svoje mladike in ne hrepeni po svetlobi samo z dvema kličenima listoma, ampak s tisoči listnih ploskev, tu mu ne privošči starci, ki je mednje zašel, dovolj svetlobe in prostora. Preveč luči ima za smrt, premalo za življenje. In drevesce, ki čuti v sebi dovolj sile, da bi zrastle in postalo čudo sveta, mora zakrneti v neugodni okolici.

Teško je, da bi se pri takem prizoru ne spomnili usode toliko nadarjenih ljudi, kojih simbol je drevesce, „zamorjeno vsled pomanjkanja svetlobe.“ In takih prikazni najdeš v vsakem gozdu, ki se naravno pomlaja s semenom, brez števila.

Kdor se more užaljen primerjati s takimi zamorjenci, temu pa še vedno cvete ena tolažba. Vsak dan namreč utegne prinesiti nevihto in strelo ali pa tudi črva, ki skrivaj gloda, zalego lubadarjev, in ti podero velikaše, ki zapirajo vhod luči življenja. In potem lahko opazamo, ne samo v pragozdu, ampak tudi v družbi človeški, da zatiranec, ki se mu zdaj prvokrat smeja jasno višnjevo nebo, popravi in dohiti v enem desetletju to, kar so na njegovi rasti in na razvoju zakrivali prej v tridesetih letih.

Drevje v gozdu se bojuje med seboj za svetlobo. Želja po luči ga žene, da rase kvišku, v višavo. Kdor ne ve prav ničesar o bistvu rastlinskega življenja in vidi le to edino, da rastline v temi rasejo hitreje od onih v normalni svetlobi, temu se odkrije že v tej prikazni velika skrivnost rastline. Gozdar jo dobro pozna. Toda on je praktičen mož; on ne modruje veliko, ampak porablja svoje znanje v to, da dobiva drevesca z dolgimi debelci (drogovi). Zasaja jih v tako gostih vrstah, da so si drugo drugemu na poti glede svetlobe, in gozdar veselo opazuje svoje drogovje, ki mu ga donša tekmovalni boj njegovih gojencev.

Gozdar prav rad vidi temne sence, ki se predejo po tleh njegovega umetnega gozda, kajti te sence ne puste plevelu priti do sape. Borovničje, gozdne cvetice, tenke bilke gozdnih trav, čarobne ovijalke (bršljan, srobot), sploh vse, kar ljubimo vsakdanji ljudje kot olepšavo v gozdu, vse to je vestnemu gozdarju plevel in obsojeno na smrt. Najbolje se zvršuje obsodba stem, da so nasadi gosto sklenjeni.

Od tistih par trepetajočih solčnih utrinkov, ki se igrajo na dnu umetnogenega gozda, ne more živeti skoraj nobena cvetica, izvemši morda zajčjo deteljico,

ki ljubi senco, dalje zamolkli list kopitnikov, bršljan, nekoliko vrst nežnih senčnih rastlinic ter dišeči prvenec.

Tako si stojita gozdar in pa naravoslovec, prijatelj vseobče narave, v svojih interesih nekoliko sovražno nasproti. Potovanje v bukovem legu ali popolnoma čistem smrekovem gozdu utegne biti prav dolgočasno, ravno zato, ker sta predobro vzgojevana in zato ubožna na drugem rastlinstvu.

Kako vse drugačno življenje vlada na kaki jasi ali frati, izsekanem delu gozda! Kako zaukaš veselja, ko zavije tvoja pot iz mračne temine v nasprotje, na dehteč travni sredi gozda, prekipevajoč solčnih žarkov, ki se blesketa v vseh barvah, poln cvetic! Kar gori in žari ti pred strmečim očesom raznih barv. Z veliko drznostjo se družijo najbolj kričeča nasprotja, ki pa se zopet ubrano stopijo v zeleni in rjavi podlagi.

Žal, da pozna naše ljudstvo kvečjemu rdeče jagode in malinje, ki se nahaja tu v veliki množini, ne meni pa se za Cvetano, ki ogrinja ta košček zemlje v tako krasoto.

Kakšno prazničnost je uprizorila narava že samo stem, da je prižgala tu karmezinaste (višnelaste) baklje naprsteca, tam zavila del črti popolnoma v plamene bengaličnega ognja, ki siče iz tisočerih čaš ozkolistega vrbovca, iz rumeno se lesketajočih cvetov krčne zeli ali šentjanževe rože, ki mu pa jemlje premočni žar belorumeno-modro-vijolično barvilo ene najlepših naših gozdnih cvetic s čudnimi menom poletni noč in dan (melampyrum). Ta čudovita rastlina se prilagodi temni sencii ravno tako dobro, kakor najhujši svetlobi, dočim večina pravih senčnih rastlin pogine, če se priljubljene polmrak umakne solncu.

Poletni noč in dan nam odkrije zopet eno skrivnost notranjega rastlinskega življenja; rastline, ki zrastejo v svetlobi, poganjajo namreč krajša stebela, manj listov in vsak teh listov je bolj majhen, a zato manj nežen. Kar si je pa rastlina prihranila pri tem moči in snovi, to pa porabi za parado, da si omisli mnogo velikih, posebno lepo pisanih cvetov.

Tukaj se učimo spoznavati splošno razliko med svetlobnimi in senčnimi rastlinami; če si vtisneš, dragi moj, v glavo ta zgled, potem boš lahko umeval in si razlagal na gori in v gozdu marsikako potezo na obličju gospe Cvetane (to je rastlinstva), ki ti je nečem izdati na tem mestu; nečem ti namreč prikrajševati veselja, ki ga čuti človek, če kaj odkrije in najde sam v naravi; saj to veselje je najslajša vaba za naravoslovsko izobrazbo kmetovalčev. Prof. Pengov.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 283. Kdo trpi konjačeve stroške za odpravo živali, poginjenih na živalskih kugah, odnosno prasičev, poginjenih na rdečici? (L. Š. v. A.)

Odgovor: Po zakonu, oziroma naredbi deželne vlade kranjske glede konjaške obrti iz leta 1860., oziroma zakona za zatiranje kužnih boleznii iz leta 1880., je morala stroške konjača za pospravo padlih živalih za kužnimi boleznimi, torej tudi prasičev za rdečico, poplačati občina; dočim so morali lastniki poginjenih živali stroške sami plačati, če so živali poginile na navadnih, nekužnih boleznih. Z dnem 1. januarja 1910 je pa stopil v veljavo novi zakon za zatiranje in odvracanje živinskih kug, ki je bil potrjen dne 6. avgusta 1909, dež. zak. šte. 177. V zmislu točke 61. tega zakona mora vse stroške za pospravo poginjenih živali poplačati občina, in sicer brez razlike, ali so živali poginile za kužnimi ali za navadnimi boleznimi. Posestniki poginjenih živali, ki so

vsled pogina itak dovolj prizadeti, so stroškov posprave popolnoma prosti.

Vprašanje 284. Kako se loči gos od gosjaka? (J. P. v R.)

Odgovor: Skoraj pri nobenem ptiču ni tako težko razločevati spol pred parjenjem, kakor pri goseh. Četudi ima gosjak vobče nekaj debelejšo glavo in daljši vrat kakor gos, zaradi tega se spol vendar ne da vselej določiti. Edino znamenje je glas. Razburjen gosjak daje od sebe večinoma le kričee, trobentnim zvokom podobne glasove, dočim se gos zamolklo oglašja. Da se loči gos od gosjaka, je potrebna precej velika praktična izkušnja, in celo skušeni gosorejci se mnogokrat motijo. Laže se spozna spol ob parjenju. Gosi in race pa imajo v primeri s kokošmi nepopolnejša spolovila, ki iztopijo iz mastnika in se pri parjenju vtaknejo v mastnik ženske živali. Če se žival položi na hrbet in se na zadnji del proti mastniku precej močno pritiska, pa se prikaže iz mastnika gosjakovo spolovilo. Drug način, spoznati gosji spol, ki je pa zelo zamuden, je ta, da se star gosjak skupaj zapre z nekaterimi starejšimi gosmi, ki se med nje dene gos, ki se njen spol hoče določiti. Če je žival gosjak, potem jo stari napada, če je pa gos, jo gosjak pri miru pusti in le gosi jo semtertja kljujejo.

Vprašanje 285. Vodil sem poldrugetno telico k nepotrjenemu biku ter sem moral plačati dve kroni. **Ali ima lastnik nepotrjenega bika pravica računati junčevino?** (N. v M.)

Odgovor: Tisti, ki nepotrjenega bika spušča, je sicer kazniv od strani politične oblasti, vendar mu nihče ne more odrekati pravice, da sme zahtevati junčevino, kakršno hoče. Za nepostavno ravnanje je sam odgovoren, in Vi iz takega ravnanja ne morete zase dobiček zahtevati.

Vprašanje 286. Na zelenjadnem vrtu tik hiše je po gredah vse polno mravelj, ki zahajajo tudi v jedilne shrambe. **Kako se zatro mravlje na vrtu?** (I. J. v T.)

Odgovor: Kako se mravlje love in more, smo na tem mestu že ponavljaje učili. Edini izdaten način, mravlje zatreti, je, če se zasledi mravljišče, kjer se vse mravlje s kropom ali z vrelinim lugom naenkrat ugonobe. Še boljše sredstvo je bencin, ki mravlje daleč naokoli pomori; pri ravnanju z bencinom pa morate biti silno pozorni, da se ne vžge in ne povzroči kake nesreče. Kdor ne ve, kaj je bencin, in ni dovolj previden, naj se sploh rajši ne peča z nevarnim bencinom.

Vprašanje 287. Krava, ki ima po teletu veliko mleka, ga po odstavljenju teleta pridržuje, ga malokdaj kaj dá in še takrat ne veliko. Vsled tega postane po odstavljenju teleta že po par mesecih suha. **Kako naj ravnam s kravo, da bo mleko pripuščala** ter ga ne izgubi prezgodaj. Ali naj prihodnje leto teletu sploh ne pustim sesati ter naj ga umetno napajam? (M. A. v V.)

Odgovor: Odstavljenje teleta povzroča kravi duševne muke, t. j. pokaže se močan vpliv na čutnice, čemur sledi pridrževanje mleka, in če mlečne žleze nimajo prilike, da bi redno delovale in mleko izvajale, pa to svoje delo sploh ustavijo in krava postane pred časom suha. Dober molzač z lepim ravnanjem včasih kaj doseže, pri vsaki kravi pa tudi ne. Taki kravi je sploh najbolje tele takoj vzeti in ga umetno napajati.

Vprašanje 288. Letos pri nas prasiči na čuden način bolehalo in jih silno veliko pogine, kar je v našem kraju velika gospodarska nesreča. Jaz rabim že več let z dobrim uspehom „susanol“ iz neke lekarne v Celovcu, imam vzorne svinjake in pazim na red in snago, zato sem prav zadovoljen, kajti nimam nobene nesreče. Prasiče vsak dan z mrzlo vodo oblivam. Kaj pravite k takemu ravnanju s prasiči? (F. K. v D.)

Odgovor: V vaši pokrajini razsaja med prasiči kužna bolezen; to smo posneli iz mnogih došlih nam poročil. Bržkone imate rdečico. Vaše ravnanje je pravo, kajti v dobrih svinjakih, ki so hladni (previdno oblikanje prasičev z mrzlo vodo v vročini je gotovo dobro), kjer sta red in snaga, je nevarnost za okuženje vedno manjša. Susanol ali ktere koli drugo zdravilo je pa popolnoma nepomembno, kajti če pride kužnina v Vaš svinjak, Vaši prasiči vzlic temu zdravilu vendarle zbole. Najbolje bi bilo okrajno glavarstvo o zadevi obvestiti, ki naj pošlje svojega živinozdravnika, da prouči razmere in uvede pravilno in splošno zatiranje bolezni.

Vprašanje 289. V svojem hlevu nameravam tlakati staje. Tlak iz betona se mi ne zdi primeren, ker se bojim, da bi se na njem govedi spodrsovalo in bi ji bilo pozimi premrzlo. V nekem hlevu sem videl tlak, narejen iz navpičnih panjičkov, ki ga je lastnik hleva zelo hvalil. Jaz imam tudi vsakovrstnega lesa na izbiro, zato Vas vprašam, kakšen **tlak za staje v govejem hlevu priporočate?** (S. B. v G.)

Odgovor: Na stajah v govejem hlevu se polaga tlak iz raznih tvarin. Vsak tlak ima svoje dobre in slabosti. Bodi tlak iz ktere koli tvarine, biti mora nepredoren za gnojnico in se mora lahko snažiti in razkuževati. Cena in trpežnost sta seveda tudi merodajna. Tlak iz navpičnih panjičkov, ki so tesno skupaj sestavljeni in špranje med njimi s cementom zalite, prav gotovo ni napačen, je gorak in tudi precej trpežen, če se panjički poprej prav dobro namažejo z vročim in dobrim karbolinejem. Tak tlak dober narediti pa ni ceno, trpežnost je vzlic vsemu precej omejena in ga ni lahko temeljito razkužiti. Mi dajemo dobremu, cenemu tlaku iz betona prednost, ker je silno trpežen, se lahko snaži in temeljito razkuži. Na mokrem lesenem tlaku se živini še laže spodrsne kakor na pravilno narejenem betonastem, ki seveda ne sme biti gladek. Tlak iz betona je res mrzlejši, to napako pa popravi stelja, celo če je gorenja plast tlaka ločena od spodnje po navadni debeli strešni ali celo asfaltni lepnici. Mi Vam svetujemo: Naredite tlak kakor Vam najbolj kaže, samo to glejte, da bo nepredoren, da se gnojnica močno odteka in da se lahko snaži.

Vprašanje 290. Ali se res hoče doseči **razpust c. kr. kmetijske družbe kranjske**, kakor je bilo brati v nekem listu, in če pride do tega, kje bomo iskali sveta in pomoči, kje dobivali kmetijske potrebščine, ki nam je zanje družba doslej tako pošteno skrbela, ki se ji imamo zahvaliti za ves kmetijski napredek v deželi? Kdo je zmožen nadomestiti „Kmetovalca“ z enakovrednim listom? Dandanes, ko se vse združuje, organizuje in kartelira, spoznavši, da je v slogi moč, hočejo nas kmete na Kranjskem **razdružiti** in nam vzeti to, kar se je s trudom tekom let pridobilo, hočejo nas navezati glede nakupa potrebščin na ljudi, ki nas bodo izkoriščali, ki jim je kmet devetindevetdeseta briga, in ki nas hočejo glede strokovnih in drugih vprašanj ter nasvetov navezati na advokate, notarje in enake ljudi, ki milostno spregovore s kmetavzarjem par besedi le za svetle kronice. Ni čuda, če potem drvimo iz svojih domov v rudnike, v mesta ali v Ameriko. (A. J. na V.)

Odgovor: Takih in enakih vprašanj je v zadnjem času več došlo na družbo, oziroma na uredništvo „Kmetovalca“ ali na podpisanca. Odgovorim prav kratko. Če družbeni udje trezno postopajo in v družbeno delovanje nikdar politike ne vlačijo, potem ni oblasti, ki bi našo družbo smela razpustiti, pač se pa lahko družba brez škode za kmete na kakršenkoli način preustroji. Merodajna niso pravila in tudi ne naslov, ampak samo način delovanja, zato je smešno na to polagati kako važnost, kajti z najboljšimi pravili in z najlepše denečim naslovom bosta slab odbor in slabo uradništvo manj zadovoljila kmeta, kakor naša družba v

sedanji obliki. Naj pride to ali ono, na vsak način bo imel naš kmet svoj strokovni zastop v kakršnikoli obliki, in sicer takega, kakršnega zasluži. Upoštevač razmere v deželi in naša skromna sredstva, je naša družba prva v državi in „Kmetovalec“ najboljši kmetijski strokovni list v provinci, in zavest, da sem k temu nekaj ali morda veliko pripomogel, meni popolnoma zadostuje, ker mi vest nikdar ne bo očitala, da sem svojo plačo zastonj vlekel; zato pa mirno zrem v bodočnost in čakam, da me odslove v imenu kmetov, katerih koristi nikdar nisem izdal in ki sem jim posvetil vse svoje življenje. Naravne smrti krasno uspevajoče naše ljube družbe prav gotovo ne doživim, kvečjemu njen veličasten preporod pod drugim imenom!

Gustav Pirč.

Kmetijske novice.

Za vinogradnike in sadjarje. Samočiste vinske drože za pokipenje vinskega in sadnega mošta se tudi letos dobivajo pri kmetijsko-kemijskem preskušališču za Kranjsko v Ljubljani. Cevka s samočistimi vinskimi drožami stane z navodilom o porabi 25 h, s poštnino in zavojem pa 40 h. Deset cevke stane s poštnino, zavojem in z navodilom o porabi 3 K 50 h. Znesek se mora plačati naprej, ker se sicer povzame. V plačilo se sprejemajo tudi pisemske znamke. Samočiste vinske drože pospešujejo čisto in zanesljivo kipenje mošta ter povzročajo, da se vino hitro čisti in da dobi mnogo boljši in prijetnejši vonj in okus. Ena cevka s samočistimi drožami zadostuje za pokipenje 5 do 10 hektolitrov vinskega ali pa sadnega mošta. Naročba se mora izvršiti vsaj 5 dni pred porabo, da se morejo pravočasno in po predpisu nastaviti drože, ki potem z njimi sveže iztisnjen mošt pokipi. Vsa tozadevna pojasnila radovoljno daje ravnateljstvo kmetijsko-kemijskega preskušališča za Kranjsko v Ljubljani.

Gospodinjski tečaj na Dolenjskem. Prošnje za sprejem v gospodinjski tečaj, ki se s 1. oktobrom t. l. otvori v samostanu „De Notre Dame“ v Šmihelu pri Novem mestu, je do 10. septembra 1910 vlagati pri vodstvu gospodinjkega tečaja v Šmihelu. Isto velja tudi glede prošenj za deželne ustanove.

Družbene vesti.

* **Gospodinjška šola** c. kr. kmetijske družbe kranjske prične svoj 13. celoletni tečaj 1. oktobra t. l. Pogoji glede sprejema gojenk so objavljeni med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbje za poravnavo vsakega družbenega računa tekem določenih 14 dni. Častita načelnikstva, ki vzlic raznim opominom še dolgujejo za priskrbljene gospodarske potrebščine, tem potom nujno prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo, ker družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, ampak mora svoje obveznosti napram dobaviteljem strogo in natančno spolnjevati.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro 19% po 7 K 50 h 100 kg.

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po 7 K 50 h 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih franko na vsako postajo. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12 - 14

odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12 odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 6:36 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonse se zvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40% kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 - 13% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornic za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

* **Mešano umetno gnojilo**, ki ima 10% v vodi raztopne fosforove kisline, 10% žveplenokislega kalija in 4% amonijevega dušika, oddaja družba po 15 K 50 h 100 kg z vrečo vred brez voznine. Pri naročitvah v celih vagonih je cena 15 K. — (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. št. letošnjega „Kmetovalca“.)

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Tropine podzemeljskega oreha.** Te tropine imajo zajamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi, torej dosti več kakor sezamove ali lanene tropine. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlaže prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili.

* **Sezamove tropine**, fino zmlete, svetle, z zajamčeno vsebino 50 odstotkov proteina in maščobe, stanejo K 18:50 100 kg in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnim tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precj podražé, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošni sodbi kmalu nastati.

* **Lanene tropine** družba zopet oddaja svojim udom. Cena je 22 K za 100 kg.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljateve na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmil, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg.

Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se zvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštet izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Oddaja kôs.** Družba ima v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla, in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po mežnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah imamo trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštne pošiljatev posameznih kos preveč podražijo, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	4 $\frac{1}{2}$	6	6 $\frac{1}{2}$	7	7 $\frac{1}{2}$	8
" " cm:	45	60	65	70	75	80

Cena: K 1.—, 0^o90, 1.—, 1.—, 1^o10, 1^o20.

Pri poštnih pošiljatih se zaračuni 30 h za ovaj in za vozni list. Na zahtevanje nekterih udov si je družba letos nabavila nekaj domačih tržiških kos, ki jih tudi po gornjih cenah oddaja. Kot posebna znamenitost glede kakovosti jekla in natančnega izdelovanja slove kose iz bavarskih in tirolskih tvornic. Družba si je letos za poskušnjo nabavila manjšo množino teh kos, ki jih je lahko oddala, ker so splošno ugajale. Za prihodnje leto bo družba skušala zasigurati si večjo množino teh kos, da bo lahko vsem udom ustregla.

* **Prave bergamaške osle,** in sicer temnovišnjekaste, podolgem žilaste, oddaja družba po 60 h. Osle se po 24 do 25 cm dolge. Družba si je letos nabavila tudi nekaj zabojev neke posebno dobre vrste bergamaških kamnov, ki jih dosedaj ni bilo mogoče dobiti. Te osle so po 25 do 26 cm dolge in veljajo 80 h komad.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Kmetijska podružnica novomeška in živinorejska
-- -- -- zadruga za novomeško okolico -- -- --

priredita

v ponedeljek, dne 19. septembra 1910

PRASIČJO RAZSTAVO

v Kandiji pri Novem mestu na ondotnem semnjišču.

V razstavo se pripuščajo:

1. mrjasci od pol leta starosti naprej,
2. plemenske svinje, breje ali pa z mladiči.

Za lepe živali so določene naslednje premije:

1. za mrjasce 20 premij: 10 po 20 K in 10 po 10 K.
2. za plemenske svinje 20 premij: 10 po 20 K in 10 po 10 K.

Pravico do premij imajo vsi živinorejci iz političnih okrajev Novo mesto in Krško.

Do 8 zjutraj morajo biti živali na mestu razstave, in sicer posebej mrjasci, posebej plemenske svinje. Vsak lastnik mora sam skrbeti za potrebno strežbo pri razstavljenih živalih.

Posestnikom, ki pripeljejo k premovanju v obeh oddelkih najlepše živali, sme presojevalni odbor prisoditi vrh gorenjih premij udi priznansko diplomo za umno živinorejo.

Kdor želi kaj razstaviti, mora svojo udeležbo priglasiti do 31. avgusta t. l.

K obilni udeležbi vabita

Kmetijska podružnica v Novem mestu in živinorejska zadruga za novomeško okolico v Kandiji.

Št. 13.465

R a z g l a s.

C. kr. ministrstvo za deželno obrambo je odredilo z razpisom z dne 1. junija 1910, št. 1264, nakup 20 plemenskih kobil, ki naj se po določilih »Pogojnega sešitka o oddaji plemenskih kobil v privatno porabo« prepuste prodajalcem v privatno porabo.

Ta nakup se bo komisionalno vršil v **Št. Jerneju** v soboto, dne 17. septembra 1910 ob osmih dopoldne.

Pri tem komisionalnem nakupovanju plemenskih kobil bo poslovala kupovalna komisija deželne brambe.

Za nakupovanje se bodo upoštevale samo kobile z naslednjimi lastnostmi:

Kobile morajo biti v starosti 3 $\frac{1}{2}$ let do 7. leta ter imeti močan stas, varne noge in pravilno, izdatno hojo.

Najmanjša višočina kobil mora biti 161 cm.

Izhajati morajo od žrebcev iz kobilarjen, ki so angleške polukrvi ali orientalske krvi ali lipicanskega plemena, in morajo dajati upanje, da se bodo od njih dobile remonte za ježo.

Ponudniki kobil, ki se k njim seveda ne prištevajo prekupci, morajo prinesiti na komisionalno nakupovanje plemenskih kobil:

- a) potrdila občinskega urada, ki morajo obsegati izkaz, koliko ima dotični konjerejec lastnih plemenskih kobil in žrebet, kakor tudi, da imajo ponudniki kobil dovolj hlevov, krme paše in iztekov, tako da lahko obenem redijo najmanj tri žrebeta, naposled da kraj, kjer goje kobile za pleme, ni več kot 15 kilometrov oddaljen od ene naslednjih žrebčarskih postaj: Rakovnik, Kostanjevica, Št. Jernej, Škocijan, Cerklje, Veliki Gaber in Rudolfovo;

- b) dokaz o pokolenju ponujenih kobil;

- c) če so že imele žrebeta, oziroma, če bi bile noseče, tudi dotične izkaze o porodu žrebet, oziroma zaskočne liste, in

- d) v zmislu § 8. zakona z dne 6. avgusta 1909, drž. zak. št. 177., izdane živinske potne listin.

Na poznejši prinos pod a, b, c in d navedenih listin se nakupovalni predsednik pod nikakimi okolnostmi ne bo oziral.

Prednost pri sicer enaki kakovosti bodo imele obrejene in tudi take kobile, ki so, kolikor se da dognati, že imele žrebeta.

Lastniki plemenskih kobil, ki so, kolikor se da dognati, prodali pri vožnji uporne kobile naborni komisiji, se za vedno izključijo od nadaljnega komisionalnega nakupovanja plemenskih kobil.

Kot nakupna cena se določi cena za remonte po 700 K. Za zelo dobre in izborne konje je mogoče, da se prisodi po kakovosti in z ozirom na druge okolnosti po naslednjih določilih iz sredstev c. kr. ministrstva za poljedelstvo še premija.

Premije smejo prejeti le taki konjerejci, ki imajo državljanstvo v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, in morajo z rodovnikom ali zaskočnim listom dokazati, da so dotične kobile tudi resnično zredili v tostranskem državnem ozemlju.

Visokost premije sploh povprečno ne presega zneska 100 K za kobilo.

Nabava plemenskih kobil, ki se prepuste prodajalcem, seveda če so sposobne in če je kupna cena primerna, se bo pri konjerejcih, ki imajo več kot dve kobili z žrebeti, le tedaj vršila, če bodo ti konjerejci oddali izjavo sledeče vsebine:

„Jaz . . . . se zavežem, da bom od mene kupljene konje (konja) dotlej, dokler bom imel erarične plemenske kobile v svoji privatni, vsako leto spomladi in jeseni ponudil na prodajo . . . remontni naborni komisiji deželne brambe na onem kraju in ob onem času, ki se mi pravočasno naznani od uprave deželne brambe . . . konj, ki bodo izhajali od mojih plemenskih kobil

in bodo moja lastnina, pri tem popolnoma sposobni za nabor in ki bodo zvršili že četrto leto starosti.

Nadalje se zavežem, da za dobo zgoraj določenega časa ne bom niti obsega svojega plemenskega konjskega redišča bistveno zmanjšal, niti smeri plemenitve v splošnem premenil.

Jemljem strem na znanje, da ima uprava deželne brambe namen, brez ozira na pravice, izvirajoče iz te izjave, izključiti me od vsake nadaljnje dobave eraričnih plemenskih kobil v privatno porabo v slučaju, da ne izpolnim dolžnosti, ki sem jih sprejel v tej izjavi.⁴

Število konj v predstoječi izjavi, ki jih svoječasno predstavijo konjerejci remontni kupovalni komisiji, se številoma določi od predsednika kupovalne komisije za plemenske kobile.

Kot temelj za to, poljubnosti predsednika prepuščeno določitev, mu bo imelo služiti dejstvo, da mora biti število za nabor sposobnih konj, ki naj se pripeljejo v enakem razmerju proti skupni vzgojeni produkciji, kakor so erarične plemenske kobile proti skupnemu številu kobil všteti zraven tudi druge erarične plemenske kobile.

Od konjerejcev, ki imajo samo dve ali samo eno kobilo z zrebom, se omenjena izjava ne bo zahtevala.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 8. junija 1910.

Št. 18.368.

Razglas

Ker namerava brambavska uprava v pokritje svoje potrebščine kavalerijske remonte jeseni 1910 kakor doslej prirejati v gotovih krajih komisionalno nakupovanje remont, je zaukazalo c. kr. ministrstvo za deželno brambo dotični komisiji c. kr. brambovskega ulanskega polka št. 6, ki ima izvršiti ročno nakupovanje, da pride zaradi komisionalnega nakupovanja v

Veliko Loko, sodni okraj Trebnje, dne 16. septembra 1910 ob 2 popoldne in v

Št. Jernej dne 17. septembra 1910 ob 8 dopoldne.

Pri teh komisionalnih nakupovanjih remont, ki sta se strem na dan 16. septembra t. l. ob 2 popoldne v Veliki Loki, sodni okraj Trebnje, in na dan 17. septembra t. l. ob 8 dopoldne v Št. Jerneju razpisala in kamor pride navedena brambavska ročno-nakupovalna komisija za remonte, se bodo nakupovali le konji, ki so jih [konjerejci sami priredili ali splošnoznano zredili, in ki imajo temeljem § 8. zakona z dne 6. avgusta 1909, drž. zak. št. 177., izdane živinske potne liste, in sicer konji v starosti 4 do 7 let, višočine 158 do 166 cm, ki so močnega hrhta in pravilne izdatne hoje, in se bo **konjerejcem** za take **konje**, ki so popolnoma sposobni za kavalerijske remonte, plačevala remontna cena 700 K.

Takim konjem se sme z ozirom na njih kakovost in na druge razmere po naslednjih določilih iz sredstev c. kr. poljedelskega ministrstva prisoditi tudi premija.

Premije smejo prejeti samo taki konjerejci, ki imajo državljanstvo v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru in ki morejo z **rodovnikom** ali **zaskočnim listom** dokazati, da so dotične remonte tudi resnično v tostranskem državnem ozemlju sami zredili.

Kadar bi ta ali oni konjerejec tega dokaza ob nakupu ne mogel podati, sme remontna nakupovalna komisija izjemoma dovoliti, da se dokaz pozneje, najkasneje v 14 dneh pošlje domobranskemu ulanskemu polku št. 6.

V takih primerih tudi omenjeni polk premije iz sredstev c. kr. poljedelskega ministrstva izplača šele potem, ko so bile dosepele te listine.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

Ljubljana, dne 30. julija 1910.

Razglas

o sprejemu gojenk v **gospodinjstvo šolo** c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Meseca oktobra se otvori trinajsti tečaj gospodinjstvo šole, ki bo trajal 12 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom čč. gg. sester iz reda sv. Franciška. Zavod je v posebnem poslojpu poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjstvem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 30 K, ali za ves tečaj 360 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi priskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima ktera več obleke, jo sme prinesiti s seboj.

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjstvo šolo, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk;
2. znati čitati, pisati in računati;
3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave;
4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške;

5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo

do 10. septembra t. l.

glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V prvi vrsti se v gospodinjstvo šolo sprejemajo dekllice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 31. julija 1910.

Vabilo

na občni zbor kmetijske podružnice v Gorenjah pri Postojni dne 8. septembra 1910 ob treh popoldne v hiši načelnika.

S P O R E D :

1. Računsko poročilo za leto 1909.
2. Poročilo o delovanju podružnice.
3. Vpisovanja skupnih naročeb umetnih gnojil.
4. Slučajnosti.

Opomnja. Če bi ob določeni uri ne bilo navzočih zadosti udov, bo zborovanje pol ure kasneje ob vsakem številu.

Kmetijska podružnica v Gorenjah,

dne 19. avgusta 1910.

J. Jurca.